

Stockholm 2016-07-09

Dnr: Ku2016/00504/D

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2016:13 Palett för ett stärkt civilsamhälle

Svenska Röda Korset har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkande och vill med anledning av detta framföra nedanstående synpunkter på de för oss särskilt relevanta delarna i utredningen.

Sammanfattande synpunkter

Svenska Röda Korset uppskattar att utredningen med sitt breda anslag visar på en insikt om bredden och komplexiteten som kännetecknar civilsamhället liksom behovet av en palett av möjligheter. Ett gediget arbete som vi hoppas att många kommer att läsa och då särskilt ta del av betänkandets beskrivningar och slutsatser. Särskilt glädjande är det att utredningen så starkt betonar det civila samhällets stora betydelse för demokratin, inte minst då som röstbärare, och för social sammanhållning och tillit.

Ett genomgående tema i utredningen är den bristande kunskap om och förståelse för civilsamhällets speciella förutsättningar som återfinns hos många myndigheter och tjänstemän. Det är en bild vi delar med utredningen. Flertalet av förslagen för att stärka civilsamhället ser vi positivt på. Där kan särskilt nämnas förslagen till förändringar i kommitté- och myndighetsförordningarna genom vilka sektorns väsentliga roll i samhället tydliggörs liksom sektorns betydelse inom många skilda sakområden samt bedömningen att det finns behov av att civilsamhällets och föreningslivets roll i demokratin bör ingå i ett nationellt skolutvecklingsprogram med inriktning på värdegrunds- och medborgarskapsfrågor.

Utredningen har p.g.a. sitt direktiv inte hanterat alla för civilsamhället viktiga frågor, dock har den på ett förtjänstfullt sätt beskrivit merparten av de hinder och utmaningar som civilsamhällets organisationer upplever. Svenska Röda Korset beklagar dock att frågor kopplade till statsbidrag varit undantagna i utredningens direktiv, då finansiering av verksamheter är en av de allra största utmaningarna för många av civilsamhällets organisationer, inklusive Svenska Röda Korset. Det senare inte minst då civilsamhällets insatser i allt större utsträckning efterfrågas för att hantera de samhällsutmaningar som föreligger.

Svenska Röda Korset vill betona vikten av att regeringen snarast tar förslag och bedömningar vidare så att dessa kan realiseras. Redan i propositionen "En politik för det civila samhället" (prop. 2009/10:55) framkom civilsamhällets betydelse för demokratin samt vikten av att hinder för civilsamhällets organisationer borde minimeras liksom behoven av långsiktiga finansieringsmöjligheter. Allt för lite har därefter utvecklats till gagn för civilsamhällets organisationer.

Författningsförslag

Svenska Röda Korset tillstyrker de konkreta författningsförslag som utredningen lämnat avseende myndigheters uppdrag i relation till civilsamhället. Samtliga är enligt vår uppfattning sätt att både betona och tydliggöra civilsamhällets betydelsefulla roll i samhället samt ge underlag för uppföljning och utveckling av samverkan.

Svenska Röda Korset tillstyrker vidare förslaget om förändringar i Lagen om offentlig upphandling som föreslår att sociala tjänster eller andra särskilda tjänster understigande tröskelvärde inte ska omfattas av Lagen om offentlig upphandling samt att möjlighet till reserverade kontrakt ska införas i lagstiftningen

Förslag för att värna och stärka det civila samhällets roll i demokratin och samhället

Svenska Röda Korset delar utredningens analys, förslag och bedömningar vad avser nedanstående men vill även göra vissa tillägg/kommentarer:

- Civilsamhällets och föreningslivet roll i demokratin bör ingå i ett nationellt skolutvecklingsprogram med inriktning på värdegrunds och medborgarskapsfrågor. I framtagande av detta är det av yttersta vikt att civilsamhällets organisationer bjuds in som en aktiv part.
- Idéburna organisationers vilja att vara en aktiv part i samhället, särskilt i frågor som rör samhällsutmaningar. Under rätt förutsättningar kan idéburna organisationer vara centrala medaktörer i att lösa dessa utmaningar. En av Svenska Röda Korsets roller är att verka för ett hållbart och motståndskraftigt samhälle. Vi bidrar gärna även fortsättningsvis i detta både vad avser förebyggande insatser och i beredskaps-/kris-situationer och vi hoppas att dialog med berörda myndigheter kring detta kommer att vidareutvecklas utifrån utredningens analys.
- Den föreslagna översynen av Arvsfondens ändamålsbestämmelser och dess tillämpning. Fonden har vuxit kraftigt sedan förra översynen 1992 och mycket i samhället har förändrats sedan dess. "Det kan finnas anledning att föreslå en omformulering för att möjliggöra andra typer av verksamhetsstöd för att möta de utmaningar samhället idag står inför, såsom växande sociala klyftor och andra motsättningar i samhället. Vid en översyn kan det finnas anledning att även uppmärksamma Allmänna arvsfondens målgrupper i syfte att utvidga dessa och möjliggöra ett bättre utnyttjande av den egendom som tillfallit fonden." Svenska Röda Korset vill i denna fråga skicka med vikten av att Arvsfonden även framöver bör

ha ett socialt fokus, betona målgruppens delaktighet samt vara utvecklingsorienterad.

- Angående behov av ökad social sammanhållning i det svenska samhället resonerar utredningen bl.a. kring situationen i socioekonomiskt utsatta områden och pekar på den projektrötthet som finns i dessa områden. Utredningen lyfter fram behovet av långsiktiga satsningar, där minst ett 10 årsperspektiv krävs. Dessa satsningar och lokala plattformar behöver bygga på samverkan mellan intressenter som etablerade organisationer, lokala föreningar och initiativ, offentliga aktörer och näringslivet. Om en statlig delegation är bästa sätt för att stärka förutsättningarna har vi ingen tydlig uppfattning om. Att alla delar av samhället måste samverka ligger helt i linje med Svenska Röda Korsets uppfattning och vi är beredda att fortsätta bidra och även utöka våra insatser för att stärka samverkan mellan olika aktörer. Här kan exempelvis Malmö-kommissionens starka rekommendationer om etablering av kunskapsallianser vara en förebild givet att de även utvecklas konkret samarbete i praktisk handling. Om en statlig delegation inrättas är det av vikt att där finns en bred representation från olika samhällssektorer och delegationens förhållningssätt bygger på de principer som togs fram inom ramen för den Sociala överenskommelsen samt den Europeiska koden för samarbete.
- De föreslagna och utvidgade uppdragen till MUCF att arbeta med kompetenshöjande insatser gentemot statliga myndigheter, kommuner och landsting i frågor som rör civilsamhället och då även att det ska genomföras i samråd med bl.a. civilsamhällets organisationer. Det är av yttersta vikt att civilsamhälle, forskning och regionala resurser involveras i detta arbete samt att det skapas förutsättningar för civilsamhällets organisationer att medverka i arbetet och då inte minst att även de ges ekonomiska resurser.
- Uppdraget till MUCF att utreda hinder för underrepresenterade grupper att engagera sig i idéburna organisationer. Att söka kunskap om detta är angeläget både ur ett mångfalds- och jämlikhetsperspektiv för att stödja organisationernas strävan att spegla samhällets sammansättning på ett bättre sätt. Även här bör detta genomföras i nära samarbete med civilsamhällets organisationer och forskning.

Förslag för att underlätta civilsamhällets verksamhet

Svenska Röda Korset delar utredningens analys, förslag och bedömningar vad avser nedanstående men vill även göra vissa tillägg/kommentarer:

- Gapet mellan uttalad politisk vilja och omsättningen av denna vilja i praktisk verklighet. Svenska Röda Korset vill betona vikten av fortsatt utveckling av dialog och samrådsprocesser och då inte minst avseende att den politiska ledningen bör delta mer i dialoger med det civila samhället på nationell nivå, vilket är något vi inom sektorn lyft under flera år.

- Behovet av bred samverkan mellan alla sektorer och kanske även samordning när det gäller mottagande av asylsökande och etablering av nyanlända samt integration i det svenska samhället. Svenska Röda Korset vill påtala att flera goda exempel på samverkan finns men att det behövs fler samt att framgångsrika modeller som uppstår måste spridas. Migrationsverket är mycket intresserade av en utökning av civilsamhällets roll att bidra i mottagandet av asylsökande. De ser dock ett antal svårigheter i arbetet att i större utsträckning inkludera och ta till vara den kompetens och det engagemang som finns inom det civila samhället. En sådan svårighet är att verksamhet som inte bedrivs i Migrationsverkets egen regi, behöver bli föremål för upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, LOU, innan avtal kan slutas enligt 6 § LMA. Myndigheten bedömer emellertid intresset från aktörer inom civilsamhället att delta i upphandling som lågt något som Svenska Röda Korset instämmer i.

Utredningen har sett sig förhindrade utifrån direktiven att föreslå ändringar av Migrationsverkets uppgifter men deras slutsats är att civilsamhället ska se ses som en resurs i mottagandet av asylsökande. I utredningen står ”bör regeringen överväga åtgärder i syfte att öka förutsättningarna för civilsamhället att bidra även i denna del.”

Svenska Röda Korsets uppfattning är att det är av yttersta vikt att förutsättningarna inklusive långsiktiga former för att ekonomiskt stödja civilsamhällets organisationer tas fram så att de både kan fortsätta och utöka sina verksamheter inom mottagande, etablering och integration samt få finansiellt stöd för kostnaderna för sina verksamheter. Regeringen har beslutat om vissa riktade insatser under 2016, vilket har stärkt vår förmåga och är positivt. Men behoven kvarstår kring möjligheter till och system för finansiellt stöd för kommande år. Regeringen bör i kommande budgetberedning särskilt beakta detta. Omfattningen av insatser och verksamheter för och med asylsökande och nyanlända kommer att vara stor under många år framöver. De i vårbudgeten föreslagna/beslutade förändringarna kring roller, uppdrag och ansvarsfördelning mellan myndigheter gör frågan extra angelägen att den hanteras av regeringen. Dialoger kring hur dessa kan utformas medverkar vi gärna i framöver.

- När det gäller förslaget om utredning om författningsreglerad definition av arbetsintegrerade sociala företag anser vi att utgångspunkten bör vara EU-kommissionens skrivningar ([se länk](#)). I detta sammanhang vill vi även påtala Svenska Röda Korsets, och andra idéburna organisationers, stora insatser inom arbetsmarknadspolitiken för att rusta och stärka individer och dess möjligheter till etablering på arbetsmarknaden. Här kan nämnas insatser för asylsökande och nyanlända med språkträning, praktikplatser, psykosocialt stöd, traumabehandling och mentorsprogram.

Förslag för att förbättra civilsamhällets möjligheter att delta i offentlig upphandling och andra finansieringsmöjligheter

- Svenska Röda Korset har ett begränsat intresse av att delta i offentliga upphandlingar men ser ändå positivt på förslagen att inom upphandlingsregelverket underlätta för civilsamhällets organisationer deltagande. Detta genom användande av de

möjligheter som finns avseende upphandling av sociala tjänster vars värde understiger tröskelvärdet, möjligheterna till reserverade kontrakt etc.

- För Svenska Röda Korset är intresset av en utveckling av Idéburna Offentliga partnerskap mer betydelsefullt liksom att myndigheter i större utsträckning ges större möjligheter, och att dessa används, för att efter dialog ge direkta uppdrag till Röda Korset inom ramen för vår stödjande roll gentemot myndigheter inom det humanitära området i enlighet med vår särskilda roll utifrån Genèvekonventionerna.

Svenska Röda Korset ser det som mycket positivt att Civilsamhällesutredningen har gjort en omfattande beskrivning av vad idéburet offentligt partnerskap (IOP) innebär. Det framkommer även att det fortfarande finns oklarheter kring samverkansformen. Svenska Röda Korsets förhoppning är att dessa oklarheter undanröjs genom de pågående utredningar som inbegriper IOP.

- I utredningens direktiv specificerades att statsbidragsfrågor inte skulle ingå. Svenska Röda Korset beklagar detta då statsbidrag är ett för organisationerna viktigt stöd. En långsiktigt hållbar finansiering av civilsamhället, liksom tydligt definierade roller, är centralt för en politik som ska syfta till att stärka ett självständigt civilsamhälle.

Regeringen har nyligen givet ett uppdrag om att utreda hur statliga bidrag till det civila samhällets organisationer kan bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga. Svenska Röda Korsets uppfattning är att även storleken på statsbidragen bör ses över inom ramen för denna utredning. Storleken på statsbidrag inom det sociala området har inte förändrats på många år trots ett växande antal organisationer samt ökade förväntningar på civilsamhällsorganisationers insatser. Förutsebarheten ingår i utredningsuppdraget och detta ser vi som mycket angeläget då vi upplever bristande transparens i handläggning och bedömning av ansökningar hos exempelvis Socialstyrelsen och ESF.

- Svenska Röda Korset instämmer i utredningens bedömning att kommuner och landsting bör utforma sin bidragsgivning till civilsamhället på ett sätt som utnyttjar de möjligheter som finns. "Eventuella förändringar i bidragssystemen bör föregås av en analys av det lokala och regionala civilsamhällets behov i relation till kommunens önskemål om inriktning på samarbetet. Några utgångspunkter i analysen bör vara behovet av finansiering för verksamheter som går över flera delar av den kommunala organisationen, möjligheterna att tillmötesgå civilsamhällets önskemål om bättre planeringsförutsättningar samt behovet av ett tillfälligt stöd för nya organisationer."
- Svenska Röda Korset föreslår vidare att benämningen organisationsbidrag ersätts av organisationsstöd. En förändring som kan ses som ett led i att tydliggöra vikten av den civila sektorns samhällsinsatser samt förstärka den viktiga röstbärrroll som utredningen betonar.

Anna Carlstedt
Ordförande

Melker Måbeck
tf Generalsekreterare